

ВИЗНАННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА СПАДКОВЕ МАЙНО ЗА СПАДКОВОЮ ТРАНСМІСІЄЮ І ПРИ СПАДКУВАННІ ЗА ЗАКОНОМ У ПОРЯДКУ ЧЕРГОВОСТІ

Ольга Розгон, доцент, к. ю. н.

У цій статті ми розглянемо основні питання щодо визнання права власності на спадкове майно при неоформленні спадщини за життя спадкодавця, а також визначення особливостей переходу права на прийняття спадщини (спадкова трансмісія).

У ст. 1220 Цивільного кодексу України¹ зазначено, що спадщина відкривається внаслідок смерті особи або оголошення її померлою. Відкриття спадщини пов'язане із днем смерті спадкодавця. Сам факт і дата смерті підтверджуються свідоцтвом органів реєстрації актів цивільного стану чи іншим документом, який видається в установлених законом випадках.

Для прийняття спадщини встановлюється строк у 6 місяців, який починається з часу відкриття спадщини (ч. 3 ст. 1222, ч. 1 ст. 1220, ч. 1 ст. 1270 ЦК).

Місцем відкриття спадщини визнається останнє постійне місце проживання спадкодавця — конкретне помешкання, будинок, вулиця, певний населений пункт (місто, село тощо).

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ПРАВА ЧЕРГОВОСТІ СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ

Спадкоємці закликаються до спадкування за законом у порядку черговості.

ЦК встановлено 5 черг спадкоємців за законом (ст. 1261 — 1265).

Правом спадкоємця є право черговості спадкування за законом. Кожна наступна черга спадкоємців за законом отримує право на спадкування у разі відсутності спадкоємців попередньої черги; усунення спадкоємців попередньої черги від права на спадкування; неприйняття спадкоємцями попередньої черги спадщини або відмови від її прийняття.

При цьому черговість отримання спадкоємцями за законом права на спадкування може бути змінена нотаріально посвідченим договором зацікавлених спадкоємців, укладеним після відкриття спадщини. Цей договір не може порушити права спадкоємця, який не бере в ньому участі, а також спадкоємця, який має право на обов'язкову частку у спадщині. Оскільки приклад судової практики стосується спадкоємця першої черги, то проаналізуємо ситуацію тільки щодо таких спадкоємців.

¹ Далі за текстом — ЦК.

Перша черга права на спадкування за законом:

діти спадкодавця:

— у тому числі зачаті за життя спадкодавця та народжені після його смерті (як у випадку перебування матері та батька у зареєстрованому шлюбі, так і в тих випадках, якщо шлюб між батьками не зареєстрований в органах РАЦС);

— усиновлені діти, які спадкують після свого усиновителя і вже не вважаються спадкоємцями за законом рідних батьків

— той із подружжя, який пережив іншого. Він успадковує у першу чергу лише в тому випадку, якщо перебував у зареєстрованому шлюбі зі спадкодавцем на момент смерті останнього

— батьки, які спадкують після смерті своїх дітей, крім випадків, коли вони відповідно до законодавства усуваються від спадщини (позбавлення батьківських прав)

ПЕРЕХІД ПРАВА НА ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ

За змістом ст. 1276 ЦК, якщо спадкоємець за заповітом або за законом помер після відкриття спадщини і не встиг її прийняти, право на прийняття належної йому частки спадщини, крім права на прийняття обов'язкової частки у спадщині, переходить до його спадкоємців (спадкова трансмісія).

Тобто перехід права на прийняття спадщини (спадкова трансмісія) — це також право спадкоємця при спадкуванні за законом.

Спадкова трансмісія застосовується до спадкування за законом і до спадкування за заповітом.

У цьому випадку право на прийняття спадщини здійснюється спадкоємцями *на загальних підставах* протягом строку, що залишився для прийняття спадщини.

Якщо строк, який залишився, становить менше трьох місяців, він продовжується до трьох місяців. *Свідомство про право на спадщину* в порядку спадкової трансмісії видається за місцем відкриття спадщини після смерті першого спадкодавця.

Перехід права на прийняття спадщини, або спадкова трансмісія, — законодавчо визначений випадок переходу права від спадкоємця, що був закликаний до спадкування, але помер після відкриття спадщини, не встигнувши її прийняти, до його спадкоємців. Трансмітентом прийнято називати спадкоємця, який помер після відкриття спадщини, не встигнувши її прийняти, а трансмісарами — його спадкоємців, до яких перейшло право спадкування, що належало б йому².

Умови, за яких здійснюється спадкова трансмісія³:

1. Смерть спадкодавця
2. Закликання до спадкування спадкоємця-трансмітента. Вид спадкування в цьому разі правового значення не має
3. Смерть спадкоємця-трансмітента після смерті спадкодавця, але до спливання строку на прийняття спадщини. Тобто смерть трансмітента має настати протягом шести місяців із дня, наступного після смерті спадкодавця
4. Право на прийняття спадщини або відмова від її прийняття після смерті спадкодавця не були здійснені трансмітентом
5. Трансмітент має спадкоємця (трансмісара), який закликається до спадкування після смерті трансмітента
6. Трансмісар в установленний законом строк здійснив своє право на прийняття спадщини, що відкрилася після смерті першого спадкодавця

² Дрони́ков В. К. Наследственное право Украинской ССР / В. К. Дрони́ков. К.: Вища шк., 1974. С. 132.

³ Кухаре́в О. Сутність спадкової трансмісії у спадковому праві України. Вісник Національної академії правових наук України. 2015. № 2. С. 73—81.
URL: nbuv.gov.ua/UJRN/vapny_2015_2_10.

Зауважимо, що об'єктом спадкової трансмісії є право на прийняття спадщини, яке не було реалізоване спадкоємцем через смерть.

ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ ТА СВІДОЦТВО ПРО ПРАВО НА СПАДЩИНУ

Право на спадкування здійснюється спадкоємцями шляхом *прийняття спадщини або її неприйняття* та може стосуватися усього спадкового майна. Якщо спадкоємець протягом 6 місяців не подав до нотаріальної контори заяву про прийняття спадщини, він вважається таким, що не прийняв спадщину.

Спадкоємець, який постійно проживав зі спадкодавцем на час відкриття спадщини, вважається таким, що прийняв спадщину, якщо протягом строку, встановленого ст. 1270 ЦК, він не заявив про відмову від неї.

Не відбувається перехід права на прийняття спадщини, якщо спадкоємець до своєї смерті встиг прийняти спадщину або відмовитися від її прийняття. Відмова від зазначеного права з боку спадкоємця є наслідком його припинення, а отже, неможливістю переходу до інших осіб. Прийняття ж спадщини означає, що відповідне право вже реалізоване, у зв'язку з чим перейти в порядку *спадкової трансмісії* не може.

Трансмісар має право на прийняття спадщини в порядку трансмісії та спадщини, що відкрилася після трансмітента. Це два самостійних права, які можуть бути реалізовані незалежно одне від одного. Крім того, спадкоємці трансмітента можуть прийняти спадщину в порядку спадкової трансмісії та відмовитися від його спадщини або, навпаки, можуть прийняти спадщину після смерті трансмітента і відмовитися від прийняття спадщини, що відкрилася у зв'язку зі смертю першого спадкодавця.

Закон визначає два *способи прийняття спадщини*: подання нотаріусу відповідної заяви (ст. 1269 ЦК) та постійне проживання разом зі спадкодавцем на час відкриття спадщини (ч. 3 ст. 1268 ЦК). Це означає, що у разі спільного проживання на час відкриття спадщини спадкодавця і спадкоємця останній вважатиметься таким, що прийняв спадщину автоматично, у зв'язку з чим після його смерті положення ст. 1276 ЦК не застосовуються⁴.

Для *оформлення прав на спадщину* необхідно звернутися із заявою до нотаріуса для отримання свідоцтва про право на спадщину.

Свідоцтво про право на спадщину видається на підставі заяви спадкоємців, які прийняли спадщину, після закінчення шести місяців з дня відкриття спадщини, а у випадках, передбачених ч. 2 ст. 1270, ст. 1276 ЦК, — не раніше зазначених у цих статтях строків.

Видача свідоцтва про право на спадщину спадкоємцям, які прийняли спадщину, жодним строком не обмежена.

При видачі *свідоцтва про право на спадщину* нотаріус обов'язково перевіряє: факт смерті спадкодавця, час і місце відкриття спадщини, наявність підстав для закликання до спадкоємства, якщо має місце спадкування за законом, прийняття спадкоємцем спадщини встановлений законом спосіб, склад спадкового майна, на яке видається свідоцтво про право на спадщину. На підтвердження цих обставин від спадкоємців витребовуються *документи, які підтверджують зазначені факти*.

Видача свідоцтва про право на спадщину на майно, право власності на яке підлягає державній реєстрації, здійснюється нотаріусом після подання документів, які посвідчують право власності спадкодавця на таке майно, крім випадків, передбачених п. 3 гл. 7 розд. I Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, та перевірки відсутності заборони або арешту цього майна.

Частки у спадщині кожного зі спадкоємців є рівними. Спадкоємці можуть за усною угодою між собою, якщо це стосується рухомого майна, або за нотаріально посвідченим договором, якщо це стосується нерухомого майна чи транспортних засобів, *змінити розмір частки у спадщині* когось із них.

СУДОВА ПРАКТИКА

Відобразимо випадок *визнання права власності на спадкове майно*, у тому числі через *перехід права на прийняття спадщини* (спадкова трансмісія), на прикладі судової практики.

У листопаді 2017 року ОСОБА_2 (позивач за первісним позовом/відповідач за зустрічним позовом) звернувся до суду з позовом до ОСОБА_3 (відповідач за первісним позовом/позивач за зустрічним позовом) та ОСОБА_4 (відповідач за первісним позовом/відповідач за зустрічним позовом) про визнання права власності на спадкове майно.

⁴ Кухарев О. Сутність спадкової трансмісії у спадковому праві України. Вісник Національної академії правових наук України. 2015. № 2. С. 73—81. URL: nbuv.gov.ua/UJRN/vapny_2015_2_10.

На обґрунтування позовних вимог зазначав, що він народився у родині ОСОБА_5 (батько) та ОСОБА_6 (мати). Від спільного проживання у шлюбі в батьків народилося *трьох дітей*: він, брат ОСОБА_4 і брат ОСОБА_7 (батько ОСОБА_3). Останній постійно і до смерті, 17.05.16 р., проживав у спірному будинково-володінні. 07.10.80 р. помер ОСОБА_5 (батько ОСОБА_2, ОСОБА_4, ОСОБА_7), а 19.05.06 р. померла ОСОБА_6 (мати ОСОБА_2, ОСОБА_4, ОСОБА_7).

На день смерті ОСОБА_6 належав житловий будинок і господарські споруди. Для оформлення спадщини він звернувся до нотаріуса, але нотаріус *відмовила в оформленні спадщини* у зв'язку з *відсутністю документа про право власності на спадкове будинково-володіння*. Просить суд задовольнити його позов повністю, а в зустрічному позові відповідачеві-позивачеві ОСОБА_3 відмовити.

Представник відповідача-позивача ОСОБА_3 ОСОБА_8 у судовому засіданні суду пояснив, що ОСОБА_3 не заперечує того факту, що позивач-відповідач ОСОБА_2 є *спадкоємцем першої черги за законом*, однак має право тільки на 1/2 частину спадкового будинково-володіння. Свою позицію мотивує тим, що батько ОСОБА_3 — ОСОБА_7 народився і проживав до смерті. Ще за життя ОСОБА_7 (брат ОСОБА_2) та позивач-відповідач ОСОБА_2 (брат ОСОБА_7) у рівних долях успадкували спірне будинково-володіння після смерті ОСОБА_6 (мати ОСОБА_2, ОСОБА_4, ОСОБА_7).

Тобто після смерті ОСОБА_6 (мати ОСОБА_2, ОСОБА_4, ОСОБА_7) її будинково-володіння успадкували у рівних долях ОСОБА_2 (брат ОСОБА_7) та ОСОБА_7 (брат ОСОБА_2), а після смерті останнього — його син ОСОБА_3 (син ОСОБА_7). Відповідач у справі ОСОБА_4 (брат ОСОБА_7 та ОСОБА_2) спадщину після смерті матері ОСОБА_6 *не прийняв*, як і не звертався в установлені законом строк до державного нотаріуса про прийняття спадщини після смерті матері.

Зауважимо, що важливим правом спадкоємця є *право відмовитися* від спадщини. Однак необхідно розрізняти відмову особи (спадкоємця) від права та її відмову в реалізації права на спадкування. Точніше, такою відмовою, від кого вона б не виходила, особа

(спадкоємець) не просто не набуває право, а втрачає можливість вибору (вступити в господарське товариство чи кооператив або вимагати проведення розрахунків із нею)⁵.

Якщо для прийняття спадщини спадкоємець повинен так чи інакше демонстративно засвідчити свою волю прийняти спадщину, то *відмовитися* від спадщини можна не тільки шляхом вчинення певних дій (подання заяви про це), а й *не вчиняючи дій*, які б свідчили про прийняття спадщини⁶.

Спадкоємець, який не бажає прийняти спадщину, може *відмовитися* від належної йому частки на користь інших спадкоємців: спадкоємець за заповітом — на користь спадкоємців за заповітом, спадкоємець за законом — на користь спадкоємців за законом. До прав спадкоємця належить також право відкликати відмову від прийняття спадщини. Відмова від прийняття спадщини може бути відкликана протягом строку, встановленого для її прийняття (ч. 6 ст. 1273 ЦК). Але ч. 2 ст. 1274 ЦК визначає, що спадкоємець за законом має право відмовитися від прийняття спадщини на користь будь-кого зі спадкоємців за законом незалежно від черги.

17.05.16 р. ОСОБА_7 (батько ОСОБА_3) помер, і після його смерті відкрилася спадщина на частину будинково-володіння. ОСОБА_3, бажаючи оформити прийняття спадщини юридично та отримати свідоцтво про право на спадщину, звернувся із заявою до нотаріальної контори, проте йому було відмовлено у видачі свідоцтва про право на спадщину через відсутність документа про право власності на спадкове будинково-володіння. Просить суд задовольнити позов повністю, а позов позивача-відповідача ОСОБА_2 задовольнити частково.

Суд, заслухавши позивача-відповідача ОСОБА_2, представника відповідача-позивача ОСОБА_3 ОСОБА_8, вважає, що позов ОСОБА_2 підставний і підлягає *частковому задоволенню*, а зустрічний позов ОСОБА_3 теж підставний і підлягає задоволенню в повному обсязі виходячи з положень, установлених у ст. 1261 та 1276 ЦК.

Рішенням Рожнятівського районного суду Івано-Франківської області від 20.04.18 р.⁷ позов ОСОБА_2 до ОСОБА_3, ОСОБА_4 про визнання права власності

⁵ Спасибо-Фатеева І. Категорія відмови у цивільному праві України. Вісник академії правових наук. 2011. № 3. С. 97.

⁶ Піцик Х. З. Відмова від спадщини як одне із прав спадкоємців при спадкуванні за законом. Правова політика Української держави: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 70-річчю Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (19—20 лютого 2010 року). Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2010. Том 1. С. 191.

⁷ ЄДРСР. URL: reyestr.court.gov.ua/Review/73569726.

на спадкове майно задоволено частково. Визнано за ОСОБА_2, ІНФОРМАЦІЯ_3 право власності на частину будинковолодіння. У решті позову відмовлено. Позов ОСОБА_3 до ОСОБА_2, ОСОБА_4 про визнання права власності задоволено. Визнано за ОСОБА_3 право власності на частину будинковолодіння.

На це рішення ОСОБА_2 подав апеляційну скаргу, просить його скасувати та ухвалити нове про задоволення його позовних вимог у повному обсязі, а в задоволенні зустрічного позову відмовити. Апелянт у скарзі зазначає, що проживав у спадковому будинковолодінні з матір'ю до її смерті, доглядав її та зазнав витрат на поховання. Заповіт на його користь вона скласти не встигла.

Вислухавши доповідача, доводи апелянта та його представника, які вимоги скарги підтримали, представника позивача за зустрічним позовом, який заперечив вимоги апеляційної скарги, перевіривши матеріали справи, колегія суддів вважає, що *апеляційна скарга підлягає задоволенню з таких підстав.*

Ухвалюючи рішення про часткове задоволення первісного позову та задовольняючи в повному обсязі зустрічний позов, суд першої інстанції встановив, що після смерті спадкодавця ОСОБА_7 (мати) її будинковолодіння успадкували у рівних долях ОСОБА_1 (брат ОСОБА_8) та ОСОБА_8 (брат ОСОБА_1), а після смерті останнього — його син ОСОБА_3.

ОСОБА_5 (син ОСОБА_7/брат ОСОБА_1 та ОСОБА_8) спадщину після смерті матері ОСОБА_7 *не прийняв, як і не звертався* в установленний законом строк до державного нотаріуса про прийняття спадщини після смерті матері. Тому суд дійшов висновку про визнання права власності за ОСОБА_1 як спадкоємцем першої черги *на половину спадкового майна*, а за ОСОБА_3 — права власності *на іншу половину спадкового майна* у зв'язку з тим, що він має право на частину, яку не встиг прийняти його батько ОСОБА_9 у порядку спадкової трансмісії.

Однак колегія суддів вважає, що висновок суду про право позивача ОСОБА_3 на спадкування частини спадкового майна після смерті свого батька ОСОБА_9 у порядку спадкової трансмісії *зроблено при неповному з'ясуванні обставин*, які мають значення для справи, висновки суду у цій частині не відповідають обставинам справи, порушено норми матеріального права, що є підставою для його скасування та ухвалення нового судового рішення.

З матеріалів справи вбачається, що Державним нотаріусом *відмовлено* ОСОБА_1 12.05.17 р., а ОСОБА_3 09.11.16 р. *у видачі свідоцтва про право на спадщину* після смерті матері через відсутність документа про право власності на спадкове будинковолодіння.

Однак у цій справі суд першої інстанції дійшов помилкового висновку про застосування до спірних правовідносин положень ст. 1276 ЦК, не врахувавши, що спадкоємець ОСОБА_8 (брат ОСОБА_1) і позивач ОСОБА_1 прийняли спадщину після смерті матері, тому *не можна вважати*, що син померлого ОСОБА_8 мав право на спадкування у порядку спадкової трансмісії.

ОСОБА_3 (син ОСОБА_8) згідно зі спадковою справою в установленний законом строк прийняв спадщину після смерті батька, який мав право на частину спадкового будинковолодіння, після смерті матері як спадкоємець першої черги. Тому позивачу за зустрічним позовом ОСОБА_3 згідно зі ст. 1261 ЦК належить *право на спадкування за законом як дитині після смерті батька* ОСОБА_8, а не згідно зі ст. 1276 ЦК у порядку спадкової трансмісії, як помилково вважав суд першої інстанції.

У поданій зустрічній позовній заяві ОСОБА_3 обґрунтовував заявлені вимоги прийняттям спадщини не у порядку спадкової трансмісії, а у *порядку спадкування за законом як спадкоємець першої черги.*

Аналізуючи зазначені докази, колегія суддів вважає, що кожен із позивачів, ОСОБА_1 та ОСОБА_3, має право на частину спадкового будинковолодіння як *спадкоємець першої черги за законом.*

Не може бути визнане за ОСОБА_1 право власності на все спадкове будинковолодіння у зв'язку з тим, що його половину успадкував його брат ОСОБА_8 і після його смерті право за законом на це майно набув його син ОСОБА_3 як спадкоємець першої черги.

Постановою Апеляційного суду Івано-Франківської області від 16.07.18 р.⁸ рішення Рожнятівського районного суду Івано-Франківської області від 20.04.18 р. скасовано та ухвалено нове судове рішення.

У серпні 2018 року ОСОБА_1 подав до Верховного Суду касаційну скаргу, в якій, посилаючись на неправильне застосування норм матеріального права і порушення норм процесуального права, просить скасувати постанову апеляційного суду та ухвалити нове судове рішення, яким його позовні вимоги задовольнити шляхом визнання за ним права власності на спадкове

⁸ ЄДРСР. URL: reyestr.court.gov.ua/Review/75331668.

будинковолодіння та відмовити у задоволенні позовних вимог ОСОБА_2.

Касаційна скарга мотивована тим, що ОСОБА_2 не має права на спадкування частини будинковолодіння, оскільки його батько ОСОБА_6 помер після смерті своєї матері ОСОБА_5, якій належало спірне будинковолодіння на праві власності, та не оформив своє право на частину спадкового майна. Тому його син ОСОБА_2 не має права на частину спадкового майна ні в порядку спадкової трансмісії, як визнав суд першої інстанції, ні за правом представлення.

Ухвалою Верховного Суду від 17.12.18 р. відкрито касаційне провадження за касаційною скаргою ОСОБА_1 та витребувано матеріали справи із суду першої інстанції.

Перевіривши доводи касаційної скарги та матеріали справи, колегія суддів Верховного Суду⁹ дійшла висновку, що підстав для її задоволення немає.

Суди встановили, що ОСОБА_1 (брат ОСОБА_6) та ОСОБА_6 є синами ОСОБА_5 (мати), яка померла ІНФОРМАЦІЯ_2.

Після смерті ОСОБА_5 відкрилася спадщина на житловий будинок із належними до нього господарськими будівлями і спорудами АДРЕСА_1 1956 року забудови, право власності на який не зареєстроване.

ОСОБА_6 з 20.02.98 р. та до дня смерті був зареєстрований і проживав із матір'ю за зазначеною адресою.

ОСОБА_1 (позивач за первісним позовом) у шестимісячний строк після смерті матері подав до державної нотаріальної контори заяву про прийняття спадщини.

ОСОБА_6 помер, після чого у шестимісячний строк його син ОСОБА_2 (позивач за зустрічним позовом) подав до нотаріальної контори заяву про прийняття спадщини.

Через відсутність документів, що посвідчують право власності на спадкове будинковолодіння, ОСОБА_1 отримав відмову у видачі свідоцтва про право на спадщину 12.05.17 р., а ОСОБА_2 — 09.11.16 р.

Встановивши обставини справи, апеляційний суд дійшов обґрунтованого висновку, що згідно зі ст. 1261 ЦК ОСОБА_2 належить право на спадкування за законом як дитині після смерті батька ОСОБА_6, а не відповідно до ст. 1276 цього Кодексу в порядку спадкової трансмісії, як помилково вважав суд першої інстанції.

Доводи касаційної скарги про відсутність у ОСОБА_2 права на спадкове майно спростовуються наведеними вище обставинами справи та висновками суду.

Факт того, що ОСОБА_6 за життя не оформив свого права на спадкове майно після смерті матері, не має правового значення для вирішення питання щодо наявності права на це майно у його спадкоємців, оскільки відповідно до ч. 3 ст. 1296 ЦК відсутність свідоцтва про право на спадщину не позбавляє спадкоємця права на спадщину.

Інші доводи касаційної скарги зводяться до переоцінки доказів та незгоди позивача за первісним позовом із висновками суду апеляційної інстанції щодо їх оцінки.

Оскаржена постанова апеляційного суду ухвалена із правильним застосуванням норм матеріального права і з дотриманням норм процесуального права, доводи касаційної скарги є необґрунтованими.

З огляду на викладене, Верховний Суд дійшов висновку про залишення касаційної скарги без задоволення, а оскарженої постанови апеляційного суду — без змін.

Отже, можна зробити такі **висновки**:

— якщо спадкоємець не оформив своє право на спадкове майно після смерті спадкодавця, то це не має правового значення для вирішення питання щодо наявності права на спадщину;

— слід розрізняти відмову спадкоємця від права та відмову в реалізації права на спадкування спадкоємцем, ураховуючи, що *відмовитися* від спадщини можна і *не вчиняючи дій*, які б свідчили про прийняття спадщини;

— *спадкова трансмісія* виникає, якщо спадкоємець за законом помер після відкриття спадщини і не встиг її прийняти. Право на прийняття належної йому частки спадщини, крім права на прийняття обов'язкової частки у спадщині, переходить до його спадкоємців;

— якщо спадкоємці *прийняли* спадщину після смерті спадкодавця (як спадкоємці першої черги), *не можна вважати*, що син одного з померлих спадкоємців мав право на спадкування у порядку *спадкової трансмісії* або за правом представлення, тому син має *право на спадкування за законом як дитина після смерті батька* (один із померлих спадкоємців).

⁹ ЄДРСР. Постанова Верховного Суду від 31.08.20 р. у справі № 350/1850/17. URL: reyestr.court.gov.ua/Review/91260454.

Податкове законодавство

К. Павлуненко

Проблемні питання порушення кримінальних проваджень за несплату податків та зборів на підставі акта податкової перевірки 32

Цивільні справи

Л. Белкін

Юридичне визнання проживання чоловіка та жінки однією сім'єю без реєстрації шлюбу: деякі питання судової практики..... 34

І. Подкопаєва

Найкращі інтереси дитини: практика ЄСПЛ та особливості національного застосування (визначення місця проживання дитини)..... 39

О. Печений

Правонаступництво і заміна сторони виконавчого провадження: співвідношення, проблемні питання, процесуальні особливості..... 47

О. Розгон

Визнання права власності на спадкове майно за спадковою трансмісією і при спадкуванні за законом у порядку черговості 54

Історія адвокатури

І. Василик, Г. Басара-Тиліщак

Станіслав Дністрянський: учений-правник, політичний діяч, доктор права, адвокат..... 60

Головний редактор

Ізовітова Л. П.

Редактор

Ковтун М. С.

Загальний дизайн

Гладченко Ю. О.

Відповідальний випускаючий

Олійник Е. М.

Реєстраційне свідоцтво:

серія KB № 20370-10170P

Видавець

ТОВ «ФАКТОР-МЕДІА»

Редакція:

вул. Сумська, 106а,
м. Харків, 61002, Україна
тел.: (057) 76-500-76
e-mail: mskovtyn@gmail.com
www.id.factor.ua

Віддруковано

згідно з наданим
оригінал-макетом
у друкарні «Фактор-Друк»,
вул. Саратовська, 51,
м. Харків, 61030, Україна
тел.: (057) 717-53-55

Номер замовлення

08183

Загальний тираж видання

4300 екз.

Передплатний індекс: 86385

Періодичність виходу

раз на місяць

Дата виходу

16.11.2020 р.

© ТОВ «ФАКТОР-МЕДІА», 2020.
Усі права на публікації захищені.
Відтворення та поширення
(розповсюдження) у будь-який спосіб
творів (окремих частин творів),
розміщених у бюлетені «Вісник
Національної асоціації адвокатів
України», допускається лише
за дозволом Національної асоціації
адвокатів України. При відтворенні
матеріалів, що містяться у бюлетені
«Вісник Національної асоціації адвокатів
України», посилання на видання
і вказівка імені (псевдоніма) автора
твору обов'язкові.